

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2016
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ :
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

«Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΜΕ»

Στις σημερινές όμως συνθήκες, οικονομικές και κοινωνικές κυρίως, δεν μπορεί να **πραγματωθεί** η ελευθερία του τύπου, χωρίς την **υποδομή** σοβαρής επιχειρηματικής οργάνωσης. Η υπόθεση του τύπου, και ιδιαίτερα του ηλεκτρονικού, είναι μια πολύπλοκη υπόθεση που κοστίζει ακριβά, που απαιτεί κεφάλαια σημαντικά και, σε τελική ανάλυση, προϋποθέτει επιχειρηματική οργάνωση. Εκτός από τους γραφιάδες, ο τύπος απαιτεί, τις τελευταίες δεκαετίες, και τον επιχειρηματία που επενδύει με μεγάλες καμπύλες κινδύνου.

Τα ΜΜΕ, ωστόσο, δεν μπορεί να λειτουργούν μονοδιάστατα, ως πολιτιστικές βιομηχανίες που **αποσκοπούν** στη μεγιστοποίηση του κέρδους, ακόμα και με την παραπληροφόρηση και τον αποπροσανατολισμό των πολιτών, αλλά οφείλουν να σέβονται τους θεσπισμένους κανόνες της δημοκρατίας, υπηρετώντας το κοινωνικό σύνολο.

Δεν μπορεί να **μετέρχονται** τρόπους που συντείνουν στην ιδεολογική χειραγώγηση των πολιτών, στη μετατροπή τους σε παθητικούς καταναλωτές υποβαθμισμένων πολιτιστικών προϊόντων ή στον εθισμό τους στην αντίληψη της πολιτικής ως μιας πραγματικότητας ξένης προς τους πολίτες, που απλώς διαχειρίζεται κυνικά τα ζητήματα της πολιτείας και, γι' αυτό, πρέπει να απαξιώνεται[...]

[...] Αν η εμπορευματοποίηση της ενημέρωσης είναι ένας βασικός κίνδυνος για το μέλλον της δημοκρατίας, ο άλλος είναι ο συγκεντρωτισμός και η αλληλεξάρτηση των βιομηχανιών του γραπτού και του ηλεκτρονικού τύπου, τόσο σε εθνικό, όσο και σε πλανητικό επίπεδο, και η δημιουργία εκδοτικών συγκροτημάτων που νέμονται, στο σύνολό της, την αγορά του εντύπου ή της ηλεκτρονικής εικόνας, ελέγχοντας το είδος, τη ροή, το περιεχόμενο και την ποιότητα της ενημέρωσης και της μαζικής επικοινωνίας.

Η βασική εγγύηση της δημοκρατίας είναι ο ενημερωμένος πολίτης. Όλα τα άλλα, η δημοκρατία, οι εκλογές, τα ανθρώπινα δικαιώματα, παύουν να έχουν οποιαδήποτε αξία, εάν ο πολίτης δεν είναι ενημερωμένος.

[...] Είναι πια συνηθισμένο το φαινόμενο επιχειρηματιών-κερδοσκόπων που χρησιμοποιούν ΜΜΕ, που ελέγχουν αμέσως ή εμμέσως και τα οποία είναι ελλειμματικά ως επιχειρήσεις, για να συναλλάσσονται, ακόμα και να εκβιάζουν την πολιτική, κομματική ή διοικητική γραφειοκρατία, άλλους επιχειρηματίες ή και απλούς πολίτες αδύναμους ν' αντισταθούν. Υπάρχουν πολλά πρόσφατα παραδείγματα και διαπιστώσεις που το επιβεβαιώνουν[...]

Το πρόβλημα δεν αφορά μόνο την κυβέρνηση, δεν αφορά μόνο το κέντρο, αφορά ολόκληρο το πολιτικό σύστημα, αφορά και το κέντρο και την περιφέρεια.

[...] Πιστεύω ότι είναι κοινή παραδοχή πως τα σημερινά ΜΜΕ παίζουν ρόλο στην πλήρη αποϊδεολογικοποίηση της ανθρώπινης κοινότητας. Δεν λένε, κατά κανόνα, ψέματα. Απλώς κατασκευάζουν αυτή την εικονική πραγματικότητα.

Το τοπίο στα ΜΜΕ μπορεί να μοιάζει **ζοφερό**, θεωρώ όμως ιδιαίτερα θετικό το γεγονός πως οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι ανησυχούν και προτείνουν λύσεις, όπως η μείωση του χρόνου και η απαγόρευση των μετρήσεων τηλεθέασης των δελτίων ειδήσεων, πολλά από τα οποία τείνουν να είναι οπτικοποίηση των σκανδαλοθηρικών εφημερίδων, εμπορευματοποίηση των πληροφοριών, αναπαραγωγή πόνου και τρόμου, της πιο μίζερης εικόνας της ελληνικής κοινωνίας και, μάλιστα, ως κυρίαρχης, αν όχι αποκλειστικής. Αρκεί η αναζήτηση αυτή να καταλήξει σε τολμηρές αποφάσεις, θέτοντας τέλος στον κατήφορο.

Νομίζω ότι ήρθε η ώρα, οι δημοσιογράφοι να πάρουν τις τύχες του λειτουργημάτων τους στα χέρια τους. Οι πρόσφατες κινητοποιήσεις του κλάδου έδειξαν ότι υπάρχει στους κόλπους τους έντονος προβληματισμός. Ας προχωρήσουν με τόλμη και αποφασιστικότητα για τη θέσπιση και τήρηση ενός νέου, πιο ολοκληρωμένου και σύγχρονου, κώδικα δεοντολογίας. Θέσπιση και τήρηση από τους ίδιους τους δημοσιογράφους, χωρίς κρατική ή εργοδοτική παρέμβαση.

(Απ. Κακλαμάνη, *Ελευθεροτυπία*, Κείμενο ελαφρώς διασκευασμένο)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να συντάξετε μια περίληψη, 80-100 λέξεων, την οποία θα διαβάσετε στην τάξη σας για να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το κείμενο του Απ. Κακλαμάνη που διαβάσατε πρόσφατα στον ημερήσιο Τύπο.

Μονάδες 20

B.1 Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας την ένδειξη **Σωστό** ή **Λάθος** για καθεμιά ξεχωριστά.

1. Στις σημερινές όμως συνθήκες, δεν μπορεί να **πραγματοωθεί** η ελευθερία του τύπου, με την **υποδομή** σοβαρής επιχειρηματικής οργάνωσης.
2. Τα ΜΜΕ οφείλουν να σέβονται τους θεσπισμένους κανόνες της δημοκρατίας.
3. Η βασική εγγύηση της δημοκρατίας είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα.
4. τα σημερινά ΜΜΕ λένε, κατά κανόνα, ψέματα και κατασκευάζουν αυτή την εικονική πραγματικότητα.
5. οι δημοσιογράφοι ανησυχούν και προτείνουν λύσεις, όπως η μείωση του χρόνου και η απαγόρευση των μετρήσεων τηλεθέασης των δελτίων ειδήσεων.

Μονάδες 10

B2. « Το τοπίο στα ΜΜΕ...στον κατήφορο » (8^η παράγραφος): Να βρείτε τον τρόπο ανάπτυξης της παραπάνω παραγράφου .

Μονάδες 3

B.3. Πώς διασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ πρώτης και δεύτερης παραγράφου;

Μονάδες 3

B.4. α. Να δώσετε από ένα συνώνυμο για τις παρακάτω λέξεις:

πραγματωθεί, υποδομή, αποσκοπούν, μετέρχονται, ζοφερό.

β. Να δώσετε από ένα συνώνυμο για τις παρακάτω λέξεις:

Παύουν, αγορά , υποβαθμισμένων, χειραγώγηση, ακριβά

Μονάδες 10

B5. «Το τοπίο στα ΜΜΕ μπορεί να μοιάζει ζοφερό, θεωρώ όμως ιδιαίτερα θετικό το γεγονός πως οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι ανησυχούν και προτείνουν λύσεις, όπως η μείωση του χρόνου και η απαγόρευση των μετρήσεων τηλεθέασης των δελτίων ειδήσεων.»

Να μετατρέψετε τη σύνταξη από το ένα είδος στο άλλο.

Μονάδες 4

Γ. Τα Μέσα πληροφόρησης, παρόλο που τονίζεται και ο αρνητικός τους ρόλος, συνδέονται αναμφισβήτητα με την πρόοδο του πολιτισμού και συμβάλλουν σημαντικά στην καθημερινή αγωγή των ανθρώπων. Με βάση τα δεδομένα αυτά να εκφωνήσετε μία ομιλία στην τάξη σας προσπαθώντας να διακριβώσετε ποια είναι η προσφορά των Μέσων πληροφόρησης στη σύγχρονη ζωή και ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα κατάλληλα εφόδια με τα οποία είναι ανάγκη να εξοπλιστεί η νέα γενιά για την καλύτερη χρήση τους. (400 λέξεις)

Μονάδες 50

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΙ ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !

(Ειρήνη Κορδερά- ψυχολόγος, άρθρο δημοσιευμένο στο διαδίκτυο)

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και οι Επιπτώσεις τους στην Ψυχική μας Υγεία.

Πριν από σαράντα περίπου χρόνια, το 1971, εστάλη το πρώτο e-mail. Δεκαεπτά χρόνια μετά, το 1988, δημιουργήθηκε η IRC, η πρώτη υπηρεσία ανταλλαγής μηνυμάτων σε πραγματικό χρόνο (γνωστό ως online chat). Έκτοτε, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν κατακλύσει τον κόσμο. Σήμερα χρησιμοποιούνται από 1 στους 4 ανθρώπους παγκοσμίως, με μόνο το Facebook να απαριθμεί πάνω από 1.3 δισεκατομμύρια χρήστες. Σύμφωνα μάλιστα με μια έρευνα που πραγματοποίησε το 2014 το Pew Research Center στην Αμερική, το 70% των χρηστών του Facebook συνδέεται καθημερινά, ενώ το 45% συνδέεται πολλές φορές μέσα στη μέρα. Επίσης, το 52% των χρηστών του διαδικτύου χρησιμοποιεί δύο ή και περισσότερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ποσοστό που εμφανίζει σημαντική αύξηση (το 2013 ήταν 42%). Αλλά και στη χώρα μας, σύμφωνα με μια έρευνα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών που πραγματοποιήθηκε το 2014, υπάρχει αυξητική τάση στη χρήση όλων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.

Ποιά είναι όμως άραγε η επίδραση αυτού του **καταιγισμού** μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην ψυχική μας υγεία και στις σχέσεις μας με τους άλλους; Όπως και τα περισσότερα τεχνολογικά **επιτεύγματα**, έτσι και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να έχουν τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιδράσεις στη ζωή μας, ανάλογα πάντα με τον τρόπο που τα χρησιμοποιούμε. Αναμφισβήτητα λοιπόν αποτελούν έναν εύκολο, γρήγορο και ανέξοδο τρόπο για δικτύωση και ενημέρωση. Μας επιτρέπουν να επικοινωνήσουμε και να διατηρήσουμε επαφές με φίλους και συγγενείς που βρίσκονται μακριά, ακόμα και στην άλλη άκρη του πλανήτη. Μας δίνουν τη δυνατότητα να γνωρίσουμε καινούριους ανθρώπους και να αλληλεπιδράσουμε μαζί τους. Μέσω των social media μπορούν να έρθουν σε επαφή άνθρωποι από διαφορετικές χώρες, κουλτούρες και πολιτισμούς. Επίσης προσφέρουν τη δυνατότητα δραστηριοποίησης και **σύμπραξης** για κοινούς σκοπούς, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της εκάστοτε προσπάθειας. Γενικά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης καλύπτουν ανάγκες για άμεση ενημέρωση, ψυχαγωγία, ανταλλαγή απόψεων, νέες γνωριμίες, φλερτ ακόμα και σχέσης. Άλλωστε δεν είναι λίγοι οι γάμοι που έχουν γίνει ανάμεσα σε ανθρώπους που γνωρίστηκαν μέσω Facebook! Μια άλλη εξαιρετικά σημαντική συνεισφορά των social media έγκειται στο ότι επιτρέπουν τη δημόσια και ελεύθερη μετάδοση πληροφοριών αλλά και την ελεύθερη έκφραση των πολιτών, που κατά το παρελθόν θα μπορούσαν να καταπιεστούν πιο εύκολα από ολοκληρωτικά καθεστάτα. Ενδεικτικό είναι το παράδειγμα της Αιγύπτου όπου, το 2011, χιλιάδες διαδηλωτές οργανώθηκαν μέσω Facebook και Twitter σε μαζικές κινητοποιήσεις που οδήγησαν στην ανατροπή του καθεστώτος του Χόσνι Μουμπάρακ. Αναμφισβήτητα λοιπόν η χρησιμότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι τεράστια.

Παρόλα αυτά, η μη συνετή χρήση των συγκεκριμένων μέσων ελλοχεύει και κινδύνους για τους οποίους χρειάζεται να είμαστε ενήμεροι. Κατ' αρχάς, πρόκειται για μια συνήθεια στην οποία είναι εύκολο κανείς να εθιστεί, δηλαδή να αφιερώνει σταδιακά όλο και περισσότερο χρόνο σε αυτή τη δραστηριότητα, εις βάρος τελικά άλλων πτυχών της ζωής του (π.χ. της κοινωνικής του ζωής, της εργασιακής/ακαδημαϊκής του απόδοσης, της προσωπικής του υγιεινής κτλ.).

Από έρευνα της Microsoft προκύπτει ότι οι εργαζόμενοι στη διάρκεια του ωραρίου τους διακόπτουν κατά μέσο όρο 4 φορές τη δουλειά τους για να ελέγξουν τί συμβαίνει στο Facebook, Twitter, κ.λ.π., οπότε μπορούμε να φανταστούμε τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει αυτή η συνήθεια στην παραγωγικότητά τους. Το φαινόμενο αυτό έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις που πρόσφατα δημιουργήθηκε από τη Σχολή Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου του Bergen της Νορβηγίας μια κλίμακα που μετράει τον εθισμό στο Facebook (Bergen Facebook Addiction Scale - BFAS). Στις περιπτώσεις πάντως εθισμού, παρόλο που τα social media θεωρούνται ένας τρόπος κοινωνικοποίησης, τελικά καταλήγουν να οδηγούν σε κοινωνική απομόνωση του ατόμου στην πραγματική ζωή! Έχει άραγε νόημα να έχω 2.000 φίλους στο Facebook, αλλά όταν θέλω να βγω για καφέ να μην βρίσκω ούτε έναν;

Επίσης, όσο περισσότερες ώρες περνούν οι χρήστες σε ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης, τόσο περισσότερο πιστεύουν ότι οι υπόλοιποι άνθρωποι είναι πιο ευτυχισμένοι από εκείνους. Σε αυτό το συμπέρασμα, τουλάχιστον, καταλήγει έρευνα του Πανεπιστημίου Utah Valley της Αμερικής. Γιατί συμβαίνει όμως αυτό; Μέσω των social media υπάρχει η δυνατότητα να **προβάλλουμε** τον εαυτό μας και τη ζωή μας υπό ιδανικό φωτισμό. Έτσι οι χρήστες συνηθίζουν να δημοσιοποιούν (να "ανεβάζουν") στις προσωπικές τους σελίδες προσεκτικά επιλεγμένες φωτογραφίες, στις οποίες εμφανίζονται χαμογελαστοί, χαρούμενοι, περιποιημένοι, σε ένα όμορφο ταξίδι ή περιστοιχισμένοι από φίλους. Με αυτόν τον τρόπο όμως παρουσιάζεται ένα μέρος μόνο της πραγματικότητας, μία πτυχή της ζωής και της καθημερινότητάς τους. Αποσιωπείται όμως το υπόλοιπο κομμάτι που είναι φυσιολογικό να υπάρχει στη ζωή κάθε ανθρώπου, οι στιγμές δηλαδή που η καθημερινότητά μας είναι γεμάτη ρουτίνα ή δεν παρουσιάζει κανένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Οι άνθρωποι όμως λαμβάνοντας μόνο αυτές τις επιλεκτικές πληροφορίες, αρχίζουν να αποκτούν την πεποίθηση ότι οι άλλοι είναι πιο ευτυχισμένοι από τους ίδιους, πιο χαρούμενοι, πιο δημοφιλείς ή ότι η ζωή τους είναι υπέροχη. Αυτό οδηγεί στο να νιώθουν οι ίδιοι λιγότερο ικανοποιημένοι από τη δική τους ζωή, σε πτώση της αυτοεκτίμησής τους ή ακόμη και σε κατάθλιψη. Και παρόλο που οι χρήστες γνωρίζουν πως και οι φίλοι τους έχουν σκαμπανεβάσματα, εντούτοις επηρεάζονται πολύ από μια χαμογελαστή φωτογραφία!

Ένας άλλος κίνδυνος είναι ότι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί κανείς να παρουσιάσει ψευδείς πληροφορίες, χωρίς να μπορούν οι υπόλοιποι εύκολα να εξακριβώσουν την αλήθεια αυτών των πληροφοριών. Σύμφωνα με τους ερευνητές από την Ένωση Νευροψυχολογίας της Βρετανίας, το 68% (δηλαδή τα δύο τρίτα!) των χρηστών του Facebook, λέει πράγματα για τη ζωή και την προσωπικότητά του τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια, επειδή δεν θέλουν να φανούν βαρετοί στους άλλους και αποσκοπώντας στην ευρεία αποδοχή του ψηφιακού κοινωνικού τους κύκλου. Πέρα από αυτή την "αθώα" παραπλάνηση όμως, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου κανείς δημιουργεί ένα συνολικά ψεύτικο προφίλ, με σκοπό να εξαπατήσει τους άλλους. Για παράδειγμα, έχουν καταγραφεί από τη Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος ουκ ολίγα περιστατικά παιδόφιλων οι οποίοι, δημιουργώντας ένα ψεύτικο προφίλ και προσποιούμενοι τους ανηλίκους, συνομιλούσαν με νεαρά άτομα και αφού δημιουργούσαν μια σχέση εμπιστοσύνης μαζί τους για κάποιο χρονικό διάστημα, τους ζητούσαν να συναντηθούν.

Επιπλέον, η επιβλαβής έκθεση της προσωπικής ζωής του ατόμου, αποτελεί έναν επιπρόσθετο πιθανό κίνδυνο από τη χρήση των social media. Οι άνθρωποι συχνά εκθέτουν

στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης πληροφορίες για τον εαυτό τους και την προσωπική τους ζωή χωρίς να το πολυσκεφτούν. Άλλες φορές πάλι βλέπουν προσωπικά τους δεδομένα να εμφανίζονται στο διαδίκτυο χωρίς τη συγκατάθεσή τους, όπως φωτογραφίες τους ή πληροφορίες για το πού και με ποιούς βρίσκονται εκείνη τη στιγμή. Αυτά τα δεδομένα όμως, είναι ορατά από ένα τεράστιο πλήθος ανθρώπων, αφού η αλυσίδα φίλων που έχει κανείς μετατρέπει τα δεδομένα του κάθε χρήστη διαθέσιμα στον οποιονδήποτε. Έτσι, οι χρήστες **καθίστανται** ευάλωτοι σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό άγνωστων ατόμων, συχνά με ανεξέλεγκτες συνέπειες.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Να γραφεί η περίληψη του παραπάνω κειμένου. (100-120 λέξεις) (μονάδες 25)

B1. <<οι χρήστες καθίστανται ευάλωτοι σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό άγνωστων ατόμων, συχνά με ανεξέλεγκτες συνέπειες>>: να αναπτύξετε το περιεχόμενο αυτού του αποσπάσματος σε μία παράγραφο 70-90 λέξεων. (μονάδες 10)

B2. α) Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή μεταξύ των παραγράφων 4-7; (μονάδες 5)

β) Να δικαιολογηθεί η χρήση των σημείων στίξης στις παρακάτω λέξεις/ φράσεις:

(π.χ. της κοινωνικής του ζωής, της εργασιακής/ακαδημαϊκής του απόδοσης, της προσωπικής του υγιεινής κτλ.): η παρένθεση

Έχει άραγε νόημα να έχω 2.000 φίλους στο Facebook, αλλά όταν θέλω να βγω για καφέ να μην βρίσκω ούτε έναν;: το ερωτηματικό

να "ανεβάζουν" : τα εισαγωγικά

δηλαδή τα δύο τρίτα! : το θαυμαστικό

(μονάδες 5)

γ) <<Επίσης προσφέρουν τη δυνατότητα δραστηριοποίησης και **σύμπραξης** για κοινούς σκοπούς, με αποτέλεσμα την ενίσχυση της εκάστοτε προσπάθειας. Γενικά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης καλύπτουν ανάγκες για άμεση ενημέρωση>>: Ποιο είδος σύνταξης αναγνωρίζετε σε αυτό το χωρίο; Να μετατραπεί στο άλλο είδος. (μονάδες 5)

B3. α) *συνεισφορά, ελλοχεύει, αντίκτυπο, εξακριβώσουν, συγκατάθεση*: να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου. (μονάδες 5)

β) *καταιγισμού, επιτεύγματα, σύμπραξης, προβάλλουμε, καθίστανται*: με καθεμία από αυτές τις λέξεις να σχηματιστεί μία πρόταση. (μονάδες 5)

Γ. Σε ημερίδα που οργανώνει το σχολείο σας με θέμα <<Διαδίκτυο και νέοι>> έχετε κληθεί να εκφωνήσετε ομιλία με θέμα τις δυνατότητες που προσφέρει το διαδίκτυο στον τομέα της εκπαίδευσης, αλλά και για τους κινδύνους που εγκυμονεί η αλόγιστη χρήση του ειδικά από τους νέους. (400-500 λέξεις) (μονάδες 40)

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ
Β' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2016
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ:

Η γλώσσα και τα Μ.Μ.Ε.

Είναι δεδομένο ότι σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες του κόσμου «οι άνθρωποι ακούν περισσότερη γλώσσα απ' τα Μ.Μ.Ε. απ' ό,τι απευθείας από τα χείλη των συνανθρώπων τους σε συνομιλίες μεταξύ τους». Τα εκατομμύρια ή δισεκατομμύρια λέξεων που τα Μ.Μ.Ε. παράγουν συνολικά ημερησίως ξεπερνούν κάθε άλλη γλωσσική παραγωγή. Ο λόγος τους ακούγεται όχι από έναν ή δύο ανθρώπους αλλά από μαζικά ακροατήρια. «Είναι οι λίγοι που μιλούν στους πολλούς». Ολόκληρη η κοινωνία διαποτίζεται από το λόγο των Μ.Μ.Ε.

Για την **καταλυτική**, πράγματι, επίδραση που ασκούν τα Μ.Μ.Ε. και σε άλλα πολλά και ειδικότερα στη γλώσσα, ας μου επιτραπεί να αναφέρω εδώ τη σχετική έρευνα που έγινε (από το 1989 έως το 1991) στην ενωμένη πλέον Γερμανία. Ένα από τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας υπήρξε και το ότι η επίδραση του λόγου που παράγουν τα Μ.Μ.Ε. είναι τόσο καθοριστική, ιδίως με την ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας μετά το 1945, που προκειμένου να μελετήσει κανείς της γενική ιστορία της γλώσσας (της γερμανικής, αλλά και γιατί όχι της αγγλικής, της ελληνικής κ.λπ.) θα έπρεπε απαραίτητως να ξεκινήσει από τη μελέτη της γλώσσας των Μ.Μ.Ε.

Εκείνο όμως που οι κοινωνιογλωσσολόγοι θεωρούν ως την πιο σημαντική συμβολή των Μ.Μ.Ε. στη γλωσσική επικοινωνία είναι η ενίσχυση και η διάδοση γλωσσικών προτύπων. Η σπουδαιότητα του ρόλου των Μ.Μ.Ε. δεν έγκειται τόσο στη δημιουργία μιας καινούργιας ή ιδιάζουσας γλώσσας όσο στην εξάπλωση και επικράτηση αυτού που ήδη υπάρχει ή δημιουργείται τώρα στη γλώσσα (επικράτηση που μπορεί να προκαθορίσει και την επισημοποίηση ή θεσμοθέτηση / νομιμοποίηση κάποιας γλωσσικής ποικιλίας). Μ' αυτή την έννοια ο ρόλος τους είναι μεσολαβητικός, αλλά ταυτόχρονα **συνιστούν** κι ένα πρώτης σημασίας μέσον γλωσσικής παιδείας. Είναι γνωστή, για παράδειγμα, η συμβολή του BBC στην καθιέρωση της επίσημης προφοράς ή αυτού που ονομάζουμε «αποδεκτή προφορά» της αγγλικής γλώσσας. (...)

Όσο για την καθιέρωση μιας γραπτής πρότυπης γλώσσας ο ρόλος

τον οποίο διαδραματίζουν τα έντυπα Μ.Μ.Ε. φαίνεται και πάλι να είναι εφάμιλλος ή ενίοτε και περισσότερο **καθοριστικός** από το ρόλο που διαδραματίζουν άλλοι φορείς ή θεσμοί, για παράδειγμα το εκπαιδευτικό σύστημα. (...)

Για τη σχέση τηλεθέασης και γλωσσικής ανάπτυξης, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι τα πράγματα είναι ακόμα θολά και συγκεχυμένα, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά σχετικές έρευνες για τα ελληνικά δεδομένα. Άλλες απ' αυτές τις έρευνες καταλήγουν στο ότι «για το μικρό παιδί κάθε μακροχρόνια παραμονή στη μη λεκτική διανοητική λειτουργία πρέπει να αντιμετωπιστεί σαν δυναμική **οπισθοδρόμηση**. Όταν το παιδί απορροφάει για πολλές ώρες τις λέξεις και τις εικόνες, χωρίς να κάνει καμιά αξιόλογη διανοητική προσπάθεια, για να σχηματίσει τις δικές του σκέψεις και να εκφράσει τα δικά του αισθήματα, αδρανοποιεί τον εγκέφαλό του και καθιερώνει μια μορφή λειτουργίας του με υπερτονισμένη τη μη λεκτική έκφραση».

Αντιθέτως, άλλες έρευνες στο εξωτερικό κατέληξαν σε μάλλον θετικά συμπεράσματα, ότι δηλαδή «προγράμματα που απευθύνονται ειδικά σε παιδιά προσχολικής ηλικίας οδηγούν στην ανάπτυξη ενός πλουσιότερου και σωστότερου λεξιλογίου».(...)Η τηλεόραση θα μπορούσε να θεωρηθεί ένα είδος γέφυρας μεταξύ των γλωσσών. Όχι μόνο μεταξύ της μητρικής και μιας ξένης αλλά και μεταξύ των διάφορων ποικιλιών και παραλλαγών.

Τελικά, εφόσον η τηλεθέαση δε γίνεται παθητικά, αλλά διακόπτεται και συνοδεύεται από παραγωγή ή κριτικό σχολιασμό και δεδομένου ότι και η ίδια προσφέρει υλικό για συζήτηση, όπως επίσης προβάλλει και διάφορες επικοινωνιακές στρατηγικές ή νέες γλωσσικές χρήσεις, ίσως δεν αληθεύει ο ισχυρισμός ότι παρεμποδίζει την ανάπτυξη της γλωσσικής **δεξιότητας** (...).

Θανάσης Νάκας, εφ. Καθημερινή, 10/3/1996(Επίκουρος καθηγητής Γλωσσολογίας στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου (100 περίπου λέξεις).

Μονάδες 25

B1. « Όσο για την καθιέρωση... για παράδειγμα το εκπαιδευτικό σύστημα.». Να αποδώσετε το νόημα της φράσης σε μια παράγραφο 80 περίπου λέξεων.

Μονάδες 10

B2. Πως οργανώνεται ο λόγος στην 5^η παράγραφο του κειμένου; Τεκμηριώστε την απάντησή σας. («Για τη σχέση... τη μη λεκτική έκφραση»)

Μονάδες 3

B3. Να βρείτε στο κείμενο δύο παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου. Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας με τη χρήση τους;

Μονάδες 3

B4.

α) Να αποδώσετε τη σημασία των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«Είναι οι λίγοι που μιλούν στους πολλούς» (1^η)

«αποδεκτή προφορά» (3^η)

Μονάδες 2

β) Πως εξασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ των τριών τελευταίων παραγράφων;

Μονάδες 2

γ) Να δώσετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **καταλυτική, συνιστούν, καθοριστικός, οπισθοδρόμηση, δεξιότητα.**

Μονάδες 5

Γ. Σε ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί σε νεανικό περιοδικό να προσδιορίσετε τους τρόπους με τους οποίους η τηλεόραση επιδρά αρνητικά στη γλώσσα μας και να προτείνετε τρόπους αντίστασης του δέκτη. (450 περίπου λέξεις)

Μονάδες 50